

Sanayi üretimi beklentilerin altında kaldı

Gözde ALTINTAŞ

gozde.milati@yahoo.com

TÜRKİYE İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan verilere göre; **sanayi üretimi** 2022 yılı Ağustos ayında **bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 1,1, bir önceki aya göre yüzde 2,4** oranında **arttı**. Bir önceki

veride, yıllık yüzde 2,4 artış kaydedilirken aylık olarak ise yüzde 6,2'lik daralma gerçekleşmişti.

Beklentiler aylık artışın yüzde 3 olacağı yönündeydi.

Geçmiş verilere bakıldığında 2020 Haziran ayından bu yana en düşük yıllık artışın gerçekleştiğini görüyoruz. Öte yandan 2022 Mayıs ayından beri sanayi üretiminin yıllık artışı düşüş eğilimine girdi. Diğer bir ifadeyle üretim geçen yıla göre artmaya devam ediyor ancak artış hızı son dört aydır yavaşlıyor.

Üretimde bir yavaşlama olacağı zaten bekleniyordu. PMI verisi, reel kesim güven endeksi gibi öncü göstergeler de bu durumu teyit ediyordu. İhracat partnerimiz olan ülkelerin resesyona girmesi dış talebi daralırken, üretici maliyetlerindeki artış da devam ediyor.

Verinin alt detayları incelendiğinde; 2022 yılı Ağustos ayında madencilik ve taşocakçılığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 12,4 azaldı, **imalat sanayi sektörü endeksi yüzde 2,2 arttı** ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi yüzde 3,5 azaldı.

Aylık değişim oranlarına göre ise 2022 yılı Ağustos ayında madencilik ve taşocakçılığı sektörü endeksi yüzde 3,9 azalırken, **imalat sanayi sektörü endeksi yüzde 2,7** ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi yüzde 2,8 **arttı**.

Ağustos ayında **ara malında yıllık yüzde 4,3'lük daralma** gerçekleşirken, **dayanıklı tüketim malında yüzde 8,2, dayanıksız tüketim malında yüzde 9,4, sermaye malında ise yüzde 3,6 artış** kaydedildi.

Yılın ikinci yarısında üretimde bir düşüş olacağı ara malı üretimindeki azalıştan da anlaşılıyor. Dayanıklı ve dayanıksız tüketim mallarındaki artış ise iç talebin de desteğiyle üreticilerin mevcut ara malıyla üretime devam ettiğine işaret ediyor.

İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI) üst üste yedinci ay eşik değeri 50'nin altında kalarak imalat sektörünün performansında bozulmanın sürdüğünü gösteriyor. Ağustos ayında 47,4 olan **PMI Eylül'de 46,9'a geriledi** ve **yavaşlamanın üçüncü çeyrek sonunda** daha belirgin hale geldiğine işaret etti.

Rapora göre; **kırılgan talep koşulları** ve **enflasyonist baskılar** Eylül ayında hem üretim hem de yeni siparişlerde yavaşlamaya yol açan temel faktörler oldu. Toplam yeni siparişler aylık bazda son bir yıl boyunca hız kaybederken üretimde ise yavaşlama eğilimi on ayı geride bıraktı. Yeni ihracat siparişlerinde ise özellikle Avrupa'dan kaynaklanan talep zayıflığına bağlı olarak düşüş gözlemlendi. Girdi maliyetleri keskin şekilde artmaya devam ederken birçok firma doğalgaz ve elektrik başta olmak üzere **enerji fiyatlarındaki yükselişin enflasyonda belirleyici** olduğunu ifade etti.

Sanayi üretimindeki düşüş eğiliminin önümüzdeki dönemde de devam edeceği anlaşılıyor. Buna rağmen IMF'in Türkiye için 2022 yılı büyüme tahminini yüzde 4'ten yüzde 5'e yükseltmesi büyüme kompozisyonu içinde tüketimin daha da ağırlık kazandığını gösteriyor.

Gerçekleri görmek için yerli olmak lâzım!

Sedat YILMAZ

Dünyanın resesyon ve enerji krizi endişeleri içinde bulunduğu günümüzde Türkiye'de piyasa beklentilerinin altında kalsa da, dövizdeki yükseliş sürse de **sana-yi** üretimindeki artış hızı devam ediyor.

Yabancı ve yerli birçok piyasa analisti, ABD merkezli Batı dönencesinde seyyare olduğundan ister istemez ABD ve Avrupa'daki ekonomik datalar üzerinden Türkiye ekonomisini yorumluyor ve neticede Türkiye hakkında birçok konuda yanlış oluyor. Perdeli ve yanlı Reuters, BBC, Economist, Financial Times ve diğerlerinin verdiği haber ve analizlerle hiç kimse Türkiye ekonomisindeki gerçeği göremez, demek istiyor.

Mademki öyle, işe kökten başlayayım... ABD'de Eylül ayı üretici fiyatları endeksi (ÜFE) yıllık yüzde 8,5 ile tahminleri aştı gidiyor. Bugün de tüketici fiyatları endeksi (TÜFE) ile alakalı veriler açıklanacak. Veri Eylül'de aylık yüzde 8,1 gibi bir rakamın altında gelecek görüntüsü veriyor ama sadece bu aylık. Ekim, Kasım ve Aralık ABD'de enflasyon gerçek fotoğrafını gösterecek. Dolayısıyla ABD, ÜFE ve TÜFE'yi hedefledi-

ği seviyeye getirmek için daha çok zaman harca-yacağı ve agresif faiz artışlarından elini çekmeye-ceği gözleniyor.

Söz konusu durum halen DXY'nin 113,40'ların üzerinde seyrettiği dolayın daha da güçleneceği anlamına geliyor. Yakın vadede 120'lerin üzerine çıkacak bir DXY, gelişen ülke ekonomilerinde hangi hasarları açar, bugünden projeksiyon yapmak hakikaten zor.

Ancak Türkiye hariç...

Nasıl mı? Hemen misal vereyim.

Datalar henüz taze! Türkiye İstatistik Kuru-mu'nun (TÜİK) verilerine dikkat buyrun! Ağus-tos'ta perakende satış hacmi yıllık yüzde 9, aylık yüzde 3,7 artış gösterdi. Harcama gruplarına bakalım... Aynı ayda yıllık bazda gıda, içecek ve tütün satışları yüzde 11,5, gıda dışı otomotiv ya-kıtı hariç satışlar yüzde 12,8 arttı. Otomotiv yakıtı satışları ise yüzde 4,3 azaldı.

Ağustos'ta aylık perakende satış hacmindeki artışın yüzde 3,7 olduğunu belirtmişim. Aynı ayda gruplar bazında gıda, içecek ve tütün satışları yüzde 3,1, gıda dışı otomotiv yakıtı hariç satışlar yüzde 3,8, otomotiv yakıtı satışları yüzde 4,1 arttı.

Daha bitmedi!

Ağustos ayı verilerine göre, perakende cirolar yıllık yüzde 128,8, gıda, içecek ve tütün satışları yüzde 119,4, gıda dışı otomotiv yakıtı hariç satış ciroları yüzde 119,2, otomotiv yakıtı satışlarına yönelik cirolar yüzde 174,3 yükseliş kay-

detti. Aylık bazda da farklı bir fotoğraf yok.

Perakende ciro yüzde 7,6, gıda, içecek ve tütün satışlarına yönelik cirolar yüzde 7,6, gıda dışı otomotiv yakıtı hariç satışlar yüzde 10,1 ve otomotiv yakıtı satışları cirosu yüzde 1,2 yükseldi.

Mamafih hiç kimse "Alışveriş yapamıyoruz... Cirolarımız düşüyor" demesin. Çünkü rakamlar piyasadaki muhtemel en siyasi olduğu gözlenen algılan yalanlıyor.

Filhakika, Türkiye gibi ekonomisi canlı dünyanın neresinde böyle bir ülke var? Yok! Haydi gel Türkiye'yi "Batı gözü" ile analiz et! Edemezsin, ya ya kalırsın!

2021'in tamamında yüzde 11,4, bu yılın ikinci çeyreğinde yüzde 7,3 ve ikinci çeyreğinde yüzde 7,6 büyüyen ve dünya birincisi Çin ile yarışan Türkiye ekonomisi, üçüncü ve dördüncü çeyrekte de aynı performansını koruyacağını gösteriyor. Çünkü son Ağustos ayı **sana-yi** üretimi, perakende ve ciro verileri bile Türkiye ekonomisinin dinamikliğini ve küresel bazda güçlü-lüğünü ortaya koyuyor.

Bütün olumsuzluklara rağmen Ağustos'ta aylık yüzde 2,4 ve yıllık yüzde 1 artan arındırılmış **sana-yi** üretimi büyümeye yine yüksek katkı vereceği gözleniyor. Zira arındırılmamış verilerin yıllık bazda yüzde 4,05 arttığını hemen hatırlatayım. Ayrıca **sana-yi** üretiminde 3 aylık ortalamanın da yıllık değişiminin yüzde 5,4 olduğunu belirtiyim.

Sana-yi üretimi adına PMI verilerinde son 7 aydır bir ivme kaybının olduğu gözleniyor.

Temmuz'da **ISO** PMI 46,9, Ağustos'ta 47,4 ve Eylül'de 46,9 ile 50'nin altında kalarak enflasyon ve dış riskler çerçevesinde iyimsen bir trend çizmeye de yılmıyorsa itibarıyla hedeflenen büyüme verilerinin yakalanamayacağını kimse söyleyemiyor. Zaten söyleyemez de.

Çünkü para ve maliye politikalarının üst seviyede desteklendiği bir yerde elbette canlılık devam edecek. Bu yüzden Türkiye'ye resesyonun 'R'si dahi uğramaz.

Sana-yi üretimi geçen Temmuz'da yüzde 6,1'lik daralmaya karşılık Ağustos'taki artış durumu izale ederek gelecek aylar için umut ışığı olduğu görülüyor. Avrupa'ya göre enerji arzının yaşanmayacağı ve enerjinin birim olarak dünyada belki de en ucuz ülkeler arasında olan Türkiye'nin **sana-yi** üretimi ve büyümede önemli bir avantajı elinde bulundurduğunun altını çiziyim.

İfade ettiğim para ve maliye politikalarındaki genişleme stratejinin devamı, alternatif bir kaynak olarak tedarik zincirinin merkezinde olması ve canlı ekonomi Türkiye'yi diğer dünya ülkeleri arasında pozitif ayırıyor. Mamafih **sana-yi** üretimindeki sürdürülebilirlik ve sektörel olarak iç ve dış talebi rahatlıkla karşılayabilecek potansiyelde olması Türkiye ekonomisinin resesyon ortamında da pozitif seyredeceğini gösteriyor.

İşte Türkiye'nin bu avantajlarını ancak yerli düşününler görebilir.